

Nr 18

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om avskrivning av amorteringar å stödlån till jordbrukare, m. m.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 390 av herr *Franzén* och herr *Andersson, Lars*, samt II: 322 av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av *dels* frågan om avskrivning i skälig utsträckning av amorteringar å under åren 1952—1955 beviljade stödlån, *dels* frågan om en fondering av återstående amorteringar för åstadkommande av en fond för fortsatt stödlånegivning och i samband därmed en omprövning av beskattningsreglerna för sådana amorteringar i enlighet med vad som anförts i motionerna.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har utskottet låtit inhämta yttranden från statskontoret, fullmäktige i riksbanken, lantbruksstyrelsen, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk.

Statskontoret har i sitt den 9 mars 1956 dagtecknade yttrande icke funnit den av motionärerna påyrkade utredningen påkallad. Därvid har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Beträffande den i motionerna först väckta frågan vill statskontoret erinra, att tanken på ett återupplivande av den för 1941—1942 års krislån gällande bestämmelsen om gäldande av viss del av lånet genom utförande av förbättringsarbeten var föremål för uppmärksamhet vid tillkomsten av stödlån för 1950 års skördekadaver. Liknande föreskrift ansågs emellertid icke böra meddelas, bl. a. med hänsyn till att generella regler dämera gällde i fråga om lån och bidrag till inre rationaliseringsåtgärder (prop. 1951: 79, s. 11; JoU 34). Någon anledning att nu till förnyad prövning upptaga berörda spörsmål synes icke föreligga. Vidkommande förslaget om skapandet av en fond kan statskontoret icke finna anledning att till utredning upptaga detta problem, innan resultatet av skördeskadeutredningen föreligger och därigenom möjligheter beretts att närmare överväga behovet av åtgärder för en permanent statlig utlåningsverksamhet.

I sitt den 8 mars 1956 dagtecknade yttrande har *fullmäktige i riksbanken* avstyrkt bifall till motionerna. Såsom motivering härför har fullmäktige anfört bl. a. följande.

Beträffande den första punkten i motionärernas hemställan vill fullmäktige erinra om att samma problem var föremål för behandling av 1955 års riksdag vid dess höstsession i anledning av de då föreliggande motionerna

I: 564 och II: 693. Under hänvisning till att under åren 1932—1934 och 1941—1942 utgick stödlån och krislån under sådana villkor att lånen helt eller delvis avskrevs, om jordbrukarna utförde vissa förbättringsarbeten å sina fastigheter, hade i dessa motioner begärts, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande avskrivning av stödlån, som beviljats under åren 1952—1955. I motionerna hade även framförts samma synpunkter på skattefrågan beträffande stödlånen som i de nu remitterade motionerna. Med anledning av motionerna erinrade jordbruksutskottet i sitt den 15 november 1955 enhälligt avgivna utlåtande nr 36 om det utredningsarbete, som bedreves av skördeskadeutredningen. Då det torde kunna antagas, att ifrågavarande problem i väsentliga delar kunde bli föremål för behandling i denna utredning och att de i motionerna anförda synpunkterna därvid komme att beaktas, ansåg utskottet att de i motionerna framförda yrkandena om utredning borde av riksdagen lämnas utan åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Då något förhållande, som kan motivera ändrat ställningstagande i här berörda frågor, icke inträffat sedan 1955 års riksdag fattade sitt beslut, anser fullmäktige att framställningen i denna del icke heller nu bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad därefter angår yrkandet om en fondering av inflytande amorteringar å stödlån för att erhålla en fond för fortsatt stödlånegivning vill fullmäktige erinra om att de stödlån, som beviljats under åren 1952—1955, utgått från fonden för låneunderstöd. Enligt gällande regler skall amorteringar, som under ett budgetår inflyter till denna fond, under samma budgetår inlevereras till riksgäldskontoret och/eller statskontoret. Ett bifall till motionerna i denna del skulle sålunda innebära ett avsteg från av riksdagen godkända regler för budgetredovisningen. Därest det befinnes påkallat att genomföra en skördeskadeförsäkring i någon form och att staten i sådant sammanhang lämnar visst bidrag — en fråga som fullmäktige icke anser sig böra taga ställning till — bör detta ske genom anslag över budgeten och icke genom att anlita amorteringar, som inflyter å redan beviljade stödlån.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande, dagtecknat den 5 mars 1956, till en början avstyrkt förslaget att avskrivning å ifrågavarande stödlån skall ske genom utförande av förbättringsarbete på brukningsenheten. Såsom stöd härför har styrelsen anført bl. a. följande.

Förslaget om avskrivning av amorteringar har anknutits till de avskrivningsregler, som gällde för av staten utlämnade stödlån under åren 1932—1934 i anledning av den då rådande jordbrukskrisen och krislån under åren 1941 och 1942 på grund av fellslagen skörd åren 1940 och 1941. I anledning härav vill styrelsen till en början i korthet beröra syftet med dessa lån och de grunder, efter vilka de utgått.

Stödlånen åren 1932—1934 — vilka utgick jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelser 1932: 366, 1933: 135 och 1934: 54 om ackordslån och stödlån till jordbrukare — avsåg att förhjälpa mindre jordbrukare till nödiga kontanta medel för de mest trängande utbetalningarna. Som allmänna förutsättningar för att lån skulle kunna beviljas gällde, att vederbörande jordbrukare på grund av rådande jordbrukskris kommit i ekonomiska svårigheter, att han var i trängande behov av ekonomiskt bistånd samt att han kunde antagas själv ha gjort vad på honom skäligen ankommit för övervinnande av svårigheterna och i övrigt funnits förtjänt av bistånd. Stödlån fick dock beviljas allenast, där det syntes sannolikt att sökanden, om han erhöi dylikt lån, skulle kunna fortsätta att driva sitt jordbruk. Lån kunde beviljas för betal-

ning av gäld — dock ej för underlättande av ackord, för vilket ändamål särskilda ackordslån kunde beviljas jämlikt samma kungörelser — eller för anskaffande av för fastighetens fortsatta brukande oundgängligen nödiga levande eller döda inventarier.

Enligt kungörelsen 1932: 366 kunde stödlån utgå med högst 1 500 kronor. Såvitt framgår av centralnämndens för ackords- och stödlåneärenden redovisning beträffande låneverksamheten under år 1932 (prop. 1933: 92, s. 15) synes emellertid lånens genomsnittsbelopp ha varit lägre än 700 kronor. Om låntagaren åtog sig att enligt godkänd plan och kostnadsberäkning utföra visst närmare angivet förbättringsarbete å den av honom brukade fastigheten, kunde så stor del av lånet, som motsvarade beräknade kostnaden för arbetet, dock högst 750 kronor, anses gulden, då arbetet inom föreskriven tid, högst tre år från lånets beviljande, vederbörligen utförts. Lånen var räntefria. Godtagbar säkerhet skulle ställas. Amorteringstiden var sju år med början år 1936, eller således fjärde året efter lånets beviljande. Lånen prövades och beviljades av en särskild för varje hushållningssällskaps område utsedd lånenämnd och förenämnda för hela riket gemensamma centralnämnd för ackords- och stödlåneärenden, medan utbetalning och förvaltning hade uppdragits åt länsstyrelserna.

Enligt kungörelserna 1933: 135 och 1934: 54 begränsades lånebeloppet till 750 kronor, inberäknat vad som tidigare utlämnats i stödlån, därvid hänsyn även skulle tagas till lån enligt nedannämnda kungörelse 1932: 296 om stödlån till egnahemslåntagare. Lånen kunde i sin helhet betalas genom förbättringsarbete på den egna brukningsenheten. Sådant arbete skulle dock icke föreskrivas i större omfattning än som motsvarade det beviljade lånet. Som avbetalning skulle låntagaren härvid icke äga tillgodoräkna sig mer än 100 kronor i kostnader för redskap och material. Säkerhet skulle ställas endast, då lånenämnden fann så skäligen kunna påfordras. I övrigt gällde i huvudsak samma bestämmelser som enligt kungörelsen 1932: 366.

År 1932 utgick även särskilda stödlån till egnahemslåntagare jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse 1932: 296. Dessa lån hade ett med de allmänna stödlånen närbesläktat syfte, ehuru de icke uttryckligen anknutits till jordbrukskrisen. Lånebestämmelserna var i stort sett desamma som för de allmänna stödlånen, men lånebeloppet var begränsat till 750 kronor och lån kunde utgå även för förbättringsarbete. Möjligheten till avskrivning var i detta fall begränsad till lån med sistnämnda ändamål. På grund av den stora efterfrågan på dylika lån och det till 1 100 000 kronor begränsade anslaget kom genomsnittsbeloppen för dessa lån att stanna vid 344 kronor. Låneverksamheten omhänderhades av egnahemsstyrelsen och särskilda låneförmedlare, vanligen egnahemsnämnderna. Ett stort antal lånesökande, som av brist på medel icke kunde beviljas lån, hänvisades till lånenämnderna för ackords- och stödlåneärenden.

De krislån, som utlämnades åren 1941 och 1942 jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelser 1941: 138 (med däri gjord ändring 1942: 342) och 1941: 998, föranleddes av 1940 och 1941 års svaga skördeutfall, som komplicerade den krissituation som skapats genom andra världskriget. En statlig hjälpaktion ansågs i detta läge av nöden icke endast med hänsyn till den enskilde jordbrukarens intresse utan även såsom ett led i strävandena att inom det möjligas gränser vidmakthålla livsmedelsproduktionen inom landet. Låneverksamheten avsåg att bispringa jordbrukare, som på grund av felslagen skörd räkat i sådana svårigheter att de var i trängande behov av ekonomiskt bistånd för att kunna anskaffa för jordbrukets drift erforderliga förnödenheter, såsom gödningsämnen, fodermedel, utsäde eller kreatur, eller för betalning av överhängande gäld. Lånen beviljades efter en sträng behovsprov-

ning. Lånebeloppet var maximerat till 3 000 kronor men kunde i undantagsfall utgå med högst 5 000 kronor. Lånen var räntefria, och kravet på säkerhet var icke ovillkorligt. Amorteringstiden var fem år med början året efter det lån beviljats. Betalning av lån kunde intill ett belopp av 1 000 kronor ske genom förbättringsarbete å den fastighet för vars drivande lånet beviljats. Sådant arbete skulle syfta till höjning av jordbrukets avkastningsförmåga. Arbetena skulle utföras inom fastställd tid i överensstämmelse med godkänd plan och kostnadsberäkning. Låneverksamheten omhänderhades av egnahemsstyrelsen och egnahemsnämnderna. Lånen kom att utgå med relativt små genomsnittliga belopp, 739 kronor för 1941 års lån och 626 kronor för år 1942 beviljade lån.

I anledning av de skörde-skador, som inträffade år 1950, beslöts att stödlån skulle utlämnas efter i huvudsak samma grunder som gällde för 1941 och 1942 års krislån. Någon föreskrift om möjlighet att lånesumman till någon del skulle kunna återbetalas genom utförande av förbättringsarbeten ansågs dock icke böra meddelas, bl. a. med hänsyn till att generella regler då införts om lån och bidrag till inre rationaliseringsåtgärder (prop. 1951: 79; kung. 1951: 369).

Vid utformningen av stödlånen på grund av 1951 års skörde-skador fann man sig — med hänsyn bl. a. till att skörde-skadorna denna gång ofta uppgick till väsentligt större belopp för de enskilda odlarna än vad som varit fallet ske med 1950 års skador, ävensom till att de nya lånen endast borde ha till syfte att avhjälpa föreliggande kreditsvårigheter — böra göra vissa avvikelser från den låneform, som använts år 1950. Bl. a. skulle lånen sålunda löpa med ränta. Man ansåg sig vidare kunna avstå från den stränga behovsprövning, som tidigare varit förutsatt. Något maximibelopp uppställdes icke för lånen, men dessa borde dock som regel icke beviljas till större belopp än som motsvarade 50 procent av inkomstminskningen. Amorteringen skulle i regel ske med en femtedel om året med början år 1953. I enlighet härmed utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse 1951: 766. Möjlighet att genom förbättringsarbete återbetala dessa lån ifrågasattes aldrig. Däremot hade i motionerna I: 522 och II: 664 föreslagits, att lånen skulle utgå i form av avskrivningslån, vilka borde förenas med det villkoret, att låntagarna under åren 1952—1954 skulle upprätthålla en veteodling av samma omfattning som under år 1951. Jordbruksutskottet ansåg emellertid, att frågan om åtgärder i syfte att stimulera veteodlingen borde behandlas i annat sammanhang samt att den i motionerna förordade låneformen skulle medföra ett omständligt och kostnadskrävande kontrollsystem. (JoU 1951: 50, s. 6.)

1952, 1954 och 1955 års stödlån har i stort sett utformats på samma sätt som 1951 års stödlån. Lånen har dock som regel kunnat beviljas intill ett belopp motsvarande två tredjedelar av förlusten. Vidare har den amorteringsfria tiden utökats till två år och förenats med viss räntefrihet.

Som torde framgå av den här lämnade redogörelsen har hjälpatgärderna under 1930-talet och 1940-talet tagit sikte främst på de mindre jordbruken och avsett att efter sträng prövning av behovet ge dessa en handräckning för att rädda dem ur ett ekonomiskt betryck. Amorteringslånen under 1950-talet har däremot — om man bortser från 1950 års lån — främst haft till syfte att avhjälpa de akuta kreditsvårigheter, som föranletts av skörde-skadorna. I överensstämmelse med detta syfte skall i princip ränta gäldas å lånen. Någon prövning av lånesökandenas ekonomiska ställning har icke skolat ske utan det väsentliga har varit, att den inkomstminskning skörde-skadorna medfört verkligen varit så stor, att den måste antagas medföra lånebehov. Lånebeloppen har bestämts i visst förhållande till inkomstbortfallet men har eljest icke varit maximerade. Lånemöjligheterna har stått öppna

för alla jordbrukare utan hänsyn till brukningsenhetens storlek. Beträffande lånefrekvensen för samtliga tre grupper av lån tillåter styrelsen sig hänvisa till följande sammanställningar.

Stödlån 1932 och 1933 i anledning av jordbrukskrisen

(Uppgifterna hämtade ur Kungl. Maj:ts propositioner 1933: 92 och 1934: 24.)

Lånekungörelse nr	Antal	Beviljat belopp kr.	Genomsnittligt belopp kr.
1932: 366	17 193	¹ 10 604 250	617
1932: 296*	3 199	1 100 000	344
* därav till jordbrukslåntagare	2 761	971 349	352
1933: 135	23 917	² 8 006 317	335

¹ Tillgängligt lånebelopp höjt till 12 712 350 kronor genom Kungl. Maj:ts beslut den 20/1 1953.

² Tillgängligt lånebelopp höjt till 8 034 750 kronor genom Kungl. Maj:ts beslut 31/12 1933.

Lånens fördelning på olika storleksgrupper

Lånekungörelse nr	Antal lån	Lånebeloppets storlek kr.
1932: 36	8 206	1 — 500
	6 944	501 — 750
	1 288	751 — 1 000
	755	1 001 — 1 500
	S:a 17 193	
1933: 135	13 601	1 — 300
	8 282	301 — 500
	2 034	501 — 750
	S:a 23 917	

Redan syftet med lånen under åren 1952—1955 synes tala emot att man för dessa lån skulle införa avskrivningsregler liknande dem som gällde för de tidigare stöd- och krislånen. Lämpligheten av en sådan åtgärd kan därjämte starkt ifrågasättas med hänsyn till gällande regler för statsbidrag till inre rationalisering. Vid utformningen av det statliga stödet till jordbrukets yttre och inre rationalisering uttalade särskilda utskottet i sitt utlåtande 1947: 2 i anledning av prop. 1947: 75 angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitikens således bl. a. följande.

Vad angår frågan, till vilka åtgärder för inre rationalisering lån eller bidrag av statsmedel bör kunna lämnas, har i propositionen med rätta betonats, att den statliga verksamheten på detta område i första hand måste inriktas på att gagna de syften som hela rationaliseringsverksamheten skall tjäna. I anslutning härtill har uttalats, att en förutsättning för att staten skall ekonomiskt medverka till här avsedda förbättringsåtgärder bör vara att åtgärderna, för att använda jordbrukskommitténs uttryckssätt, kan anses vara antingen lönsamma eller ock önskvärda av sociala skäl. Det har även framhållits, att man vid bedömningen av åtgärdernas lämplighet bör taga hänsyn ej enbart till de för dagen föreliggande förhållandena utan även till den utveckling, som bör eftersträvas enligt de av statsmakterna uppdrag-

Krislån för felslagen skörd

Antal	Beviljat belopp kr.	Genomsnittligt belopp kr.	Antal	Beviljat belopp kr.	Genomsnittligt belopp kr.
10 270	7 588 217	739	4 330	2 712 461	626

Stödlån för skördeskador

	1950			1951			1952			1954		
	Antal	Beviljat belopp kr.	Genomsnittligt belopp kr.	Antal	Beviljat belopp kr.	Genomsnittligt belopp kr.	Antal	Beviljat belopp kr.	Genomsnittligt belopp kr.	Antal	Beviljat belopp kr.	Genomsnittligt belopp kr.
Under 20 ha..	72	152 659	2 120	443	502 785	1 135	13 913	23 068 030	1 658	14 655	22 512 690	1 536
Över 20 ha ..	31	111 400	3 594	536	2 755 405	5 141	3 862	19 881 645	5 148	1 165	7 852 760	6 741
Summa	103	264 050	2 564	979	3 258 190	3 328	17 775	42 949 675	2 416	15 820	30 365 450	1 919

na riktlinjerna för jordbrukspolitiken, och att sålunda hänsyn bland annat bör tagas till behovet av yttre rationalisering av brukningsdelarna och till det sätt, på vilket denna rationalisering bör genomföras.

Därefter behandlade utskottet tämligen ingående frågan i vilken utsträckning bidrag borde kunna utgå till olika åtgärder. Dessa riktlinjer följdes sedermera i stort sett vid utformningen av gällande bestämmelser i kung. 1948: 342 angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering. Enligt kungörelsen utgår bidrag till inre rationalisering med högst 40 procent av den av lantbruksnämnden godkända kostnaden i fråga om nyodling, stenröjning, jordkörning, torrläggning, betesförbättring, anläggning av skyddskog, skyddshäckar eller jordbruksvägar samt undanröjande av stengärdesgårdar för att möjliggöra åtgärder mot sand- eller jordflykt. För andra inre rationaliseringsåtgärder utgår bidrag med högst 25 procent. Beträffande ekonomibyggnader och andra fasta anläggningar för jordbruksdriften utgår bidrag med 25 procent endast intill en kostnad av numera 15 000 kronor, var- efter bidraget begränsas till 15 procent av överskjutande kostnad intill ett totalt bidragsmaximum av 7 000 kronor. Bidragen är behovsprövade och utgår i huvudsak endast till brukningsenheter med en åkerareal å högst 20 ha eller därmed jämförliga.

Skulle man nu efter mönster av de tidigare stöd- och krislånen införa ett system med avskrivning å stödlån genom utförande av förbättringsarbete på brukningsenheten, fick man väl såsom förutsättning härför rimligtvis uppställa, att de därvid ifrågakommande arbetena skulle vara sådana, som enligt rationaliseringskungörelsen kan stödjas med statsbidrag. Detta skulle emellertid medföra en kraftig begränsning av låntagarnas möjligheter att på detta sätt återbetala sina stödlån. Ett dylikt system skulle därjämte kräva ett omständligt och kostnadskrävande planläggnings- och kontrollarbete. Styrelsen anser sig i detta sammanhang även böra framhålla, att om handhavandet härav ålades lantbruksnämnderna, dessa då måste tillföras en avsevärd personalförstärkning. Styrelsen vill vidare fästa uppmärksamheten vid det förhållandet att man, eftersom stödlånen under senare år i princip icke varit förknippade med några subventioner, icke haft anledning att taga hänsyn till dessa lån vid jordbruksprisuppgörelserna för berörda år. Med hänsyn härtill skulle, om avskrivning å dessa stödlån medgäves på sätt här ifrågasatts, detta medföra att jordbruket, till den del avskrivningen översteg det bidrag, som skulle kunnat utgå enligt rationaliseringskungörelsen, tillfördes inkomster utöver vad som överenskommits vid jordbruksprisuppgörelserna. Av bl. a. dessa skäl finner styrelsen sig icke kunna tillstyrka, att ett dylikt system införes.

I anslutning härtill har styrelsen framhållit, att styrelsens ställningstagande icke innebär, att anledning skulle saknas att överväga, huruvida särskilda avskrivningsregler kan behövas för stödlånen. Styrelsen har härom anfört följande.

Styrelsen har i det föregående funnit sig icke kunna tillstyrka införande av ett system med avskrivning å stödlån genom utförande av förbättringsarbeten. Detta innebär emellertid icke, att enligt styrelsens mening anledning skulle saknas att överväga, huruvida särskilda avskrivningsregler kan behövas för stödlånen. Styrelsen är nämligen väl medveten om att det i ett stort antal fall kommer att bli förenat med avsevärda svårigheter för låntagarna att återbetala lånen. I synnerhet blir detta fallet med låntagare, som upprepade gånger drabbats av skördeskador och på grund härav skall ha att amortera flera stödlån samtidigt. Det är att märka, att man genom lå-

nens utlämnande ytterst syftat till att låntagarna med hjälp av lånen skulle kunna stanna vid jordbruket. Stödlån har i stor utsträckning utlämnats även utan säkerhet till jordbrukare med undergrävd ekonomi. Skulle en sådan låntagare, sedan till buds stående möjligheter att få lättnad i återbetalningsskyldigheten genom anstånd med inbetalning av amorteringar och förlängning av amorteringstiden, likväl icke kunna fullgöra sina skyldigheter, torde ofta endast återstå att vidtaga åtgärder för lånets indrivning. Konsekvensen härav måste många gånger bli, att låntagaren drives från jordbruket. Syftet med lånet skulle i dylika fall förfelas. Enligt styrelsens mening är det angeläget, att härmed sammanhängande frågor blir utredda och styrelsen vill därför föreslå, att en sådan utredning kommer till stånd. I detta sammanhang förtjänar påpekas, att nuvarande möjligheter att avskryva stödlån endast avser rutinmässig avskrivning av oguldna lånefordringar efter upprepade resultatlösa utmätningsförsök.

Vad härefter angår motionärernas förslag om fondering av återstående amorteringar har styrelsen i sitt yttrande anfört, att skördeskadeutredningens resultat bör avvaktas innan ställning toges till frågan om fondbildning. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Beträffande det i motionerna framlagda förslaget om fondering av återstående amorteringar för bildande av en fond för fortsatt stödlånegivning vill styrelsen erinra om direktiven den 16 oktober 1953 till skördeskadeutredningen, i vilka direktiv chefen för jordbruksdepartementet bl. a. anförde följande.

»I skrivelse den 28 oktober 1952 föreslog jordbruksnämnden bland annat, att de medel, som icke utnyttjats av de för budgetåren 1950/51 och 1951/52 anvisade investeringsanslagen till stödlån, jämte å lånen inflytande amorteringsbelopp skulle överföras till en särskild utlåningsfond, ur vilken stödlån skulle kunna utgå vid lokala skördeskador av större eller mindre omfattning. Härigenom skulle stödlåneverksamheten få en mera permanent karaktär och kunna utformas så, att den utan särskilt riksdagsbeslut kunde träda i tillämpning vid skördeskador av väsentlig art, som framdeles kunde komma att inträffa.

I propositionen 1952: 253 framhöll jag med anledning av jordbruksnämndens framställning i denna del, att skäl visserligen förelåg att överväga införandet av någon form av hjälpåtgärder, som ständigt kunde stå till förfogande, men att jag icke var beredd att utan föregående utredning taga ställning till ett spörsmål, vars lösning erbjöd olika möjligheter. Jag förklarade emellertid samtidigt, att jag hade för avsikt att tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa en dylik utredning.

Riksdagens jordbruksutskott uttalade i sitt utlåtande 1952: 58 sin tillfredsställelse över att en dylik utredning skulle komma till stånd och framhöll, att en lämplig lösning av ifrågakvarande spörsmål uppenbarligen var av stort intresse för såväl de enskilda jordbrukarna som statsmakterna, varför det samma borde erhålla en så långt möjligt allsidig och ingående prövning.»

Motionärernas förslag synes i stort sett överensstämma med jordbruksnämndens i direktiven för skördeskadeutredningen omnämnda förslag. Då sålunda frågan om bildande av en fond för det av motionärerna ifrågasatta ändamålet är under utredning, finner styrelsen sig icke nu ha anledning att närmare ingå på densamma.

Emellertid må upplysningsvis meddelas, att enligt bankoutskottets memorial 1956: 1 summan av per den 31 december 1955 utestående stödlån för åren 1950—1954 uppgick till 69 971 600 kronor, i vilket belopp jämväl ingår nämnda dag förfallna, men icke guldna amorteringar å stödlån för åren

1950—1952. Av de för år 1955 beviljade stödlånen hade till och med den 29 februari 1956 enligt uppgift från riksbanken utbetalats sammanlagt 43 840 000 kronor. Hittills har styrelsen bemyndigat nämnderna att bevilja stödlån för sammanlagt 64 819 000 kronor. Totalsumman av utlämnade stödlån för år 1955 torde på grund härav kunna beräknas komma att uppgå till omkring 65 000 000 kronor. 1950, 1951 och 1952 års stödlån började amorteras år 1952, 1953 respektive 1955. För 1954 och 1955 års stödlån skall amorteringen påbörjas år 1957 respektive 1958. 1950 och 1951 års stödlån kan beräknas vara i stort sett slutamorterade år 1956 respektive 1957. Om man därjämte utgår från en femårig amorteringstid för samtliga lån, skulle de under åren 1956 och 1957 inflytande amorteringarna komma att uppgå till sammanlagt omkring 9 miljoner respektive 15 miljoner kronor. Enär emellertid amorteringstiden för samtliga lån kan förlängas till tio år och påbörjandet av amorteringen å 1952 års lån kan uppskjutas två år eller till år 1957, torde under åren 1956 och 1957 de inflytande amorteringarna komma att uppgå till väsentligt lägre belopp än nyss angivits. Någon mera betydande fondbildning skulle sålunda icke kunna medhinnas innan skördeskadeutredningen slutfört sitt uppdrag. Även detta förhållande talar för att utredningens resultat bör avvaktas innan ställning tages till frågan om fondbildning.

Slutligen har styrelsen i anledning av den i motionerna ifrågasatta omprövningen av beskattningsreglerna för amorteringar å stödlån anfört, att såvitt angår redan utlämnade stödlån en ändring av dessa regler måste anses helt utesluten. Vad beträffar frågans lösning för framtiden skulle en ändring i föreslagen riktning te sig synnerligen obillig för de jordbrukare, som täcker sitt kreditbehov annorledes än genom stödlån. Då därjämte en sådan ändring skulle innebära, att särskilda regler tillskapades endast för en jämförelsevis liten låntagargrupp, finner styrelsen förslaget icke böra föranleda någon åtgärd.

I yttrande, dagtecknat den 7 mars 1956, har *Sveriges lantbruksförbund* tillstyrkt bifall till den i motionerna gjorda hemställan om skyndsamt utredning av frågan om avskrivning av amorteringar å under åren 1952—1955 beviljade stödlån. Förbundet har därvid till en början liksom lantbruksstyrelsen redogjort för de äldre stödlåneformerna. Utöver vad lantbruksstyrelsen anfört i nämnda hänseende har förbundet framhållit, att det sammanlagda beloppet för beviljade stödlån under budgetåren 1932/33—1934/35 uppgått till nära 28 miljoner kronor. Större delen av stödlånen torde enligt förbundet ha avskrivits genom förbättringsarbeten på den brukade fastigheten. 1941 års krislån utformades på liknande sätt som de tidigare stödlånen. För de senare lånen beviljades sammanlagt något över 10 miljoner kronor. En mindre del avskrevs på grund av bristande betalningsförmåga hos låntagare.

Vad beträffar motionärernas yrkande om utredning av frågan om en fondering av återstående amorteringar och i samband därmed en omprövning av beskattningsreglerna för dylika amorteringar har förbundet förordnat, att ifrågavarande framställning måtte överlämnas till skördeskadeutredningen för övervägande i samband med utredningens uppdrag i övrigt. Därvid har förbundet åberopat en av förbundet och Riksförbundet Landsbyggdens folk gemensamt avgiven framställning den 28 januari 1956

till skördeskadeutredningen. Lantbruksförbundet är alltså ense med motionärerna om behovet av en fond för fortsatt stödlånegivning. I likhet med motionärerna anser nämligen lantbruksförbundet, att en eventuell skördeskadeförsäkring sannolikt kommer att visa sig ej kunna bereda tillräckligt skydd för större skördekatastrofer. Förmodligen måste en skördeskadeförsäkring utformas med betydande självrisker (30—50 procent), och premierna torde komma att uppgå till åtskilliga procent av det totala skördevärdet. Vidare är det sannolikt, att försäkringen måste utformas kollektivt för relativt stora områden. Därigenom kan den icke ge enskilda jordbrukare ett tillräckligt ekonomiskt skydd, eftersom skadeersättningens storlek blir beroende på medelskördarna inom hela området.

Riksförbundet Landsbygdens folk har i sitt den 12 mars 1956 dagtecknade yttrande tillstyrkt, att en skyndsamt utredning av frågan om avskrivning av under åren 1952—1955 beviljade stödlån kommer till stånd. Enligt riksförbundets uppfattning synes de skäl, som under tidsperioderna 1932—1934 och 1941—1942 varit avgörande för avskrivningsbestämmelsernas tillkomst, fortfarande äga giltighet. Utredningens synes lämpligen kunna utföras av skördeskadeutredningen.

I fråga om det av motionärerna framförda yrkandet om åstadkommande av en särskild skördeskadefond samt om en omprövning av beskattningsreglerna vad gäller stödlån utgår riksförbundet från att skördeskadeutredningen redan har dessa problem under behandling. Riksförbundet hänvisar i detta sammanhang till nyssnämnda, av Sveriges lantbruksförbund och riksförbundet gemensamt avgivna framställning till skördeskadeutredningen i dessa frågor.

Utskottet. Vad till en början angår det i föreliggande motioner framförda förslaget om utredning rörande avskrivning av amorteringar å under åren 1952—1955 beviljade stödlån, får utskottet erinra om att spørsmålet behandlats av utskottet så sent som vid 1955 års höstriksdag. I sitt av riksdagens godkända utlåtande nr 36 hänvisade utskottet med anledning av väckta motioner i samma ämne till det utredningsarbete, som bedrevs av skördeskadeutredningen. Då det kunde antagas, att de i sistnämnda motioner anförda synpunkterna därvid komme att beaktas, ansåg utskottet, att de i motionerna framställda yrkandena om utredning borde lämnas utan åtgärd. Enligt vad utskottet inhämtat har frågan om avskrivning av amorteringar å ifrågavarande stödlån redan varit föremål för överväganden inom skördeskadeutredningen. Med hänsyn härtill anser utskottet något ytterligare initiativ från riksdagens sida i nyssnämnda hänseende icke vara påkallat.

I fråga om det i motionerna I: 390 och II: 322 berörda spørsmålet om en fondering av återstående amorteringar för åstadkommande av en fond för fortsatt stödlånegivning framgår av direktiven till skördeskadeutredningen, att detsamma bör erhålla en så långt möjligt allsidig och ingående prövning. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets förmenande utredningens resultat avvaktas, innan ställning tages till frågan om fondbildning. Vad slutligen beträffar den i motionerna begärda omprövningen av beskatt-

ningsreglerna för ifrågavarande amorteringar har — såsom framhållits i remissyttrandena från Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk — förbunden i en gemensam skrift den 28 januari 1956 fäst skördeskadetredningens uppmärksamhet bl. a. på detta problem. Vid angivna förhållanden torde nu berörda i motionerna framställda yrkanden om utredning icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1) att motionerna I: 390 och II: 322, i vad de avser hemställa om utredning av frågan om avskrivning i skälig utsträckning av amorteringar å under åren 1952—1955 beviljade stödlån, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att motionerna I: 390 och II: 322, i vad de avser hemställa om utredning av frågan om en fondering av återstående amorteringar för åstadkommande av en särskild skördeskadefond och i samband därmed en omprövning av beskattningsreglerna för sådana amorteringar, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 april 1956

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Lage Svedberg, Nord, Bertil Andersson, Hansson, Eskilsson, Mossberger, Franzén* och Kristiansson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Johnsson i Kastanjegården, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Anthby*, Pettersson i Dahl, fru Lindskog, herrar Arweson, Jönsson i Gärds Köpinge och Johansson i Öckerö.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Franzén* och *Pettersson* i Dahl.